

Asia: VN/16052/2021

Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportti

Lausunnonantajan lausunto

Miten työryhmän raportti onnistuu sanoittamaan ja viestimään kulttuurialan tilannetta ja kehittämishaasteita alan jälleenrakennuksen ja vahvistamisen tarve huomioiden?

Raportti on ajankohtainen ja erittäin kannatettava ja vie suoraan terveiset tulevalle hallitukselle. Kulttuuri kehittää yksilöiden ja yhteisöjen identiteettiä, osallisuutta, resilienssiä ja vuoropuhelua. Vahva kulttuurielämä vahvistaa yhteisöjä ja yhteiskuntaa sekä maakuvaa jatkuvasti muuttuvissa olosuhteissa. Raportin toimenpide-ehdotukset ovat konkreettisia, selkeitä ja skaalautuvia erikokoisten kuntien toimintaan.

Mitkä raportin toimenpide-esityksistä ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa (max 5)?

1. Kunnat sisällyttävät kulttuuritoiminnan tavoitteet ja toimenpiteet kunnan strategiaan, talousarviokäsittelyyn ja toiminnan säännölliseen

arviointiin yhteistyössä kunnan sisällä eri toimialojen, muiden kuntien sekä kulttuurialan toimijoiden kanssa. Kunnat edistävät ja rahoittavat kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä osana sivistys-, hyvinvointi- ja elinkeinopolitiikkaansa.

2. Kulttuuripoliittisen selonteon laatiminen: toiminta- ja rahoitusvastuut, ennakointi muuttuvissa tilanteissa.

3. Valtio ja kunnat turvaavat kulttuuripalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kunnissa, alueellisten kehittämistehtävien vakiinnuttaminen.

4. Valtio, kunnat ja hyvinvointialueet edistävät kulttuurihyvinvointitoimintaa: luodaan yhteistoimintarakenteet ja rahoitusratkaisut.

5. Kulttuurialan rahoitus: valtio ja kunnat sekä hyvinvointialueet lisäävät yhteistyötä ja monikanavaista rahoitusta kulttuuri- ja luovien alojen kehittämistoimissa. Yhteistyöhön sitoutetaan sopimuksilla muita toimijoita, kuten säätiöitä, maakuntia ja kehitysyrityksiä.

Miten voidaan mielestänne vaikuttaa siihen, että työryhmän viestit tulevat huomioiduiksi ja esitykset toteutetuiksi mahdollisimman hyvin seuraavalla hallituskaudella?

Rakenteiden, rahoitusmallien ja yhdyspintojen muodostaminen kuntien ja hyvinvointialueiden sekä maakuntaliittojen välille edistää omalta osaltaan esitysten toteuttamista sekä yhteistä vuoropuhelua.

Lukukohtaiset kommentit

Luku 1: Annamme kulttuurillemme sille kuuluvan arvostuksen. Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Ehkä enemmän kuin arvostuksesta, on kyse tunnustamisesta ja kulttuurin sanoittamisesta, mitä kulttuuri on. Mitkä esim. toiminnot, sisällöt ja ilmentymät asukkaat ja päättäjät määrittelevät kulttuuriksi, miten media tuo esille kulttuuria, miten kulttuurista puhutaan julkisuudessa. Välttämättä kaikkea moninaista ihmisen luomaa, toteuttamaa ja muokkaamaa kulttuuria, ei tunnusteta kulttuuriksi tai luoviksi aloiksi, esim. rakennettu ympäristö, muotoilu, katufestivaali, yhteisöllinen kaupunginosakirppis, nuorten katutaidetapahtuma jne.

Hallinnonalojen siiloutuminen on kulttuurialaa heikentävä asia esim. hyvinvointialueuudistuksessa tai tapahtumajärjestämisessä.

Luku 2: Kasvatamme hyvinvointiamme investoimalla kulttuuriin. Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Uudessa kunnassa sivistyspalvelut ovat suurin hallinnonala. Kulttuuri tulee nostaa esille entistä enemmän sivistystä, hyvinvointia ja elinvoimaa edistävänä tekijänä kuntien strategioissa, talousarvioissa ja arvioinneissa. Rahoituspohjan vahvistaminen (yksityinen, EU, säätiöt ym.) vaatii laajaa rahoitusosaamista. Riittääkö kunnissa osaaminen ja työaikaresurssi kumppanuuksien ja rakenteiden rakentamiseen.

Luku 3: Tuemme tekijöitä ja vahvistamme samalla talouttamme. Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kulttuuri- ja taidealan digitalisoitumisen tukeminen ja vahvistaminen ja digiosaamisen kehittäminen vaatii resursseja.

Luku 4: Teemme tarvittavat rakenteelliset uudistukset freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi. Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kuntien tilojen avaaminen vähän käytettyinä aikoina freelancereiden käyttöön. Kunnat voivat edistää omalta osaltaan vapaan kentän verkostoitumista ja yhteistyötä.

Luku 5: Tarjoamme kaikille suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet nauttia kulttuurista. Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

E-aineistojen kirjastokäytön korvaaminen luo edellytyksiä sille, että yleiset kirjastot saavat e-aineistoja kokoelmiinsa ja pystyvät täyttämään kirjastolain (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016) asettaman tehtävän myös siltä osin. Tämä luo kaikilla tasavertaisia mahdollisuuksia aineistoihin ja kulttuurisisältöihin pääsyssä. Yleisten kirjastojen riittävä palveluverkko, monipuoliset kokoelmat ja niiden saavutettavuus vaativat tämän huomioimista peruspalvelujen valtionosuuksiin ja

perustamishankkeisiin, esim. kirjastoautohankintoihin. Valtion perusrahoituksen tason on oltava riittävä niihin.

Kuntatalouden kiristyessä ja hyvinvointialueiden myötä kuntien säästöpaineeet kohdistuvat koulutukseen ja kulttuuriin. Edulliset harrastus- ja opiskelumahdollisuudet tulisi säilyä kaikille. Sekä kulttuurin kokemiseen että tekemiseen. Lisäksi koulujen taidekasvatusta tulisi lisätä yhtenä keinona lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa. Taidekasvatus tarjoaa työkaluja itsen ja maailman tutkimiseen ja tutkiskeluun, sivistykseen, merkityksellisyyden kokemiseen. Kansalaisopistot, kuten kirjastotkin, ovat laajalla verkostolla myös maaseudulla tarjoamassa kulttuuripalveluita. Nämä maaseudun palvelut tulisi turvata. Harrastamisen Suomen mallin rahoitus tulisi saada pysyväluonteiseksi, jotta toiminnan organisointi voisi olla pitkäjänteisempää.

Taiteen perusopetuksen kehittäminen toki myös hyvä. Tärkeää tässäkin, ettei mene "eliittiharrastukseksi" vaikka taidekasvatus onkin laadukasta ja ammattilaisten pitämää.

Kulttuurin tasa-arvon toteutumisen ja kulttuuripalveluiden saavutettavuuden osalta kunnat ja tietyt asukasryhmät (esim. erilaiset vähemmistöt) ovat hyvin eriarvoisessa asemassa. Asiakastuntemusta ja asiakaskuulemistista, yhteiskehittämistä tulee lisätä ja tunnistaa erityisesti kulttuurin ei-käyttäjät. Pienten kuntien mahdollisuudet toteuttaa kulttuuritoimintaa voivat olla erittäin pienet, henkilöstöresurssi alhainen ja kulttuuritoiminta nojautuu usein vapaaehtoiseen kansalaistoimintaan. Alueellisia voimavaroja ja kansalaistoimintaa tulee tukea mm. kuntien myöntämien järjestöavustusten avulla. Alueellisia voimavaroja voidaan tukea myös kunnille ja hyvinvointialueille annettavana asiantuntija-apuna (esim. Taike, alueelliset kehittämistehtävät). Tätä tehtävää varten tulee mm. vakiinnuttaa alueelliset kulttuuritoimintalain mukaiset kehittämistehtävät maakunnissa ja taata niille valtion perusrahoitus vastaavasti kuin esim. kirjastojen kehittämistehtävät. Erityisesti niillä hyvinvointialueilla tai maakunnissa, joilla ei ole esim. maakuntaliiton palveluksessa olevaa nimettyä kulttuuriasiantuntijaa, tulee vakiinnuttaa alueellinen kehittämistehtävä. Hyvinvointialueiden tulee myös toteuttaa kulttuurihyvinvointia edistäviä toimia ja muodostaa alueellinen yhdyspintarakenne ja koordinointi.

Forsman Jonna
Kuopion kaupunki - Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue